

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.2.13.2026

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan

Włodzimierz Czarzasty

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na zapytanie poselskie nr 3120 Pani Posłanki Jolanty Niezgodzkiej wraz z grupą posłów, w sprawie działań na rzecz przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu menstruacyjnemu oraz sytuacji osób menstruujących na rynku pracy, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

W kwestii zabezpieczenia niezbędnych potrzeb bytowych osób znajdujących się w trudnej sytuacji należy zaznaczyć, że treścią prawa do zabezpieczenia społecznego jest zagwarantowanie każdemu obywatelowi świadczeń na wypadek: niezdolności do pracy ze względu na chorobę, niezdolności do pracy ze względu na niepełnosprawność, osiągnięcia wieku emerytalnego, pozostawania bez pracy nie z własnej woli i nieposiadania innych środków utrzymania.

Osoby i rodziny, które pomimo wykorzystania własnych uprawnień, zasobów i możliwości nie są w stanie samodzielnie sprostać sytuacji, w której się znalazły mogą wystąpić o wsparcie do ośrodka pomocy społecznej w swoim miejscu zamieszkania. Zasady i tryb przyznawania świadczeń z pomocy społecznej reguluje ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 i 1302 oraz z 2026 r. poz. 26).

Wsparcie w ramach pomocy społecznej udzielane jest w różnych formach, zarówno pieniężnych jak i niepieniężnych, których przyznanie uzależnione jest od spełnienia określonych przesłanek. Prawo do świadczeń pieniężnych udzielanych na podstawie wskazanego aktu ustala się przez porównanie dochodu osoby lub rodziny z odpowiednim kryterium dochodowym. Obok kryterium dochodowego powinien wystąpić co najmniej jeden z powodów wymienionych w art. 7 pkt 2-15 ww. ustawy, stanowiący warunek udzielenia pomocy (np. bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba i inne). Od 1 stycznia 2025 r. kryterium dochodowe dla osoby samotnie gospodarującej wynosi 1010 zł, zaś dla osoby w rodzinie 823 zł.

Kryteria dochodowe podlegają weryfikacji co 3 lata i uwzględniają wynik badań prognozy interwencji socjalnej. Badanie przeprowadza Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. Zakres branych pod uwagę przy ustalaniu prognozy interwencji socjalnej potrzeb niezbędnych do egzystencji obejmuje wydatki na żywność, mieszkanie, odzież i obuwie, edukację, ochronę zdrowia i higienę, transport i łączność oraz kulturę, sport i wypoczynek.

Wśród wymienionych w ustawie o pomocy społecznej świadczeń pieniężnych znajduje się m.in. zasiłek stały (przysługujący osobom pełnoletnim, niezdolnym do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnym do pracy), zasiłek okresowy (przysługujący w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień z innych systemów zabezpieczenia społecznego) i zasiłek celowy (który może być przyznany w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu/zapewnienia: żywności; leków; środków spożywczych specjalnego przeznaczenia

żywieniowego; wyrobów medycznych i leczenia; ogrzewania, w tym opału; odzieży; niezbędnych przedmiotów użytku domowego; drobnych remontów i napraw w mieszkaniu; pogrzebu), o które mogą ubiegać się osoby spełniające określone w ustawie warunki. Jednym z nich jest posiadanie dochodu niższego od odpowiedniego kryterium dochodowego.

Świadczenia z pomocy społecznej są udzielane na wniosek osoby zainteresowanej, jej przedstawiciela ustawowego albo innej osoby za zgodą osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego. O tym, czy dana osoba lub rodzina kwalifikuje się do otrzymania świadczeń z pomocy społecznej oraz o ich zakresie i formie decyduje dyrektor (kierownik) ośrodka pomocy społecznej lub centrum usług społecznych po zbadaniu sytuacji osoby (rodziny) przez pracownika socjalnego w drodze rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Do zadań pracownika socjalnego należy praca socjalna, dokonywanie analizy, diagnozy i oceny zjawisk indywidualnych i społecznych, a także formułowanie opinii w zakresie zapotrzebowania na świadczenia z pomocy społecznej oraz kwalifikowanie do ich uzyskania, a także pomoc w uzyskaniu dla osób lub rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej specjalistycznego poradnictwa, terapii lub innych form pomocy w zakresie możliwości rozwiązywania problemów przez właściwe instytucje państwowe, samorządowe i organizacje pozarządowe. Istotnym elementem działań pracowników socjalnych jest również udzielanie podstawowych informacji, porad i wskazówek (np. dotyczących dbałości o higienę i zdrowie), a także pomoc w uzyskaniu specjalistycznego wsparcia z zakresu opieki medycznej.

Po uzyskaniu informacji o konieczności udzielenia wsparcia osobie lub rodzinie - również w zakresie zapewnienia dostępu do środków higieny menstruacyjnej - pracownik socjalny zobowiązany jest podjąć działania zmierzające do przyznania niezbędnej pomocy. Należy podkreślić, że działania te mają wyłącznie charakter komplementarny i wspierający względem podejmowanych w ramach systemu edukacji czy opieki zdrowotnej.

W tym miejscu warto też wyjaśnić, że w ramach pomocy społecznej udzielane jest wsparcie np. w formie schronienia dla osób bezdomnych, umieszczenia w domu pomocy społecznej osób wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności czy też przyjmujące formę zapewnienia schronienia i wsparcia w ramach interwencji kryzysowej w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.

W kontekście wsparcia dla kobiet w kryzysie bezdomności należy zauważyć, że zgodnie z art. 48a ust. 8a ustawy o pomocy społecznej noclegownia, schronisko dla osób bezdomnych, schronisko dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i ogrzewalnia, w celu zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych związanych z udzielaniem schronienia, powinny spełniać minimalne standardy podstawowych usług i minimalne standardy obiektów, m.in. określające wymagany minimalny poziom warunków higienicznych i sanitarnych oraz odpowiednich warunków do odpoczynku. Standardy te regulują przepisy rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 lipca 2025 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie minimalnych standardów noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, schronisk dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i ogrzewalni (Dz. U. 2025 poz. 1059).

Zgodnie ze wskazanym rozporządzeniem wszystkie placówki tymczasowego schronienia dla osób w kryzysie bezdomności powinny posiadać pomieszczenia higieniczno-sanitarne zapewniające stały dostęp do bieżącej ciepłej i zimnej wody oraz gwarantujące możliwość przeprowadzenia zabiegów higienicznych. Ponadto, w noclegowniach, schroniskach dla

osób bezdomnych i schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi powinno znajdować się wydzielone pomieszczenie na środki higieny osobistej, przybory toaletowe i inne przedmioty niezbędne do higieny osobistej.

Dom pomocy społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. Organizacja domu pomocy społecznej i usługi świadczone w placówce muszą gwarantować w szczególności poszanowanie wolności, intymności, godności i poczucia bezpieczeństwa pensjonariuszy oraz uwzględnić stopień ich fizycznej i psychicznej sprawności.

Mieszkaniec placówki ponosi opłatę za pobyt w wymiarze nieprzekraczającym 70% swojego dochodu. Zasada ta ma służyć zapewnieniu mu możliwości przeznaczenia części tego dochodu na własne wydatki.

Obowiązujący standard podstawowych usług świadczonych przez domy pomocy społecznej określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej (Dz. U. z 2012 r. poz. 51). Zgodnie z rozporządzeniem mieszkańcom domu zapewnia się pomoc w utrzymaniu higieny osobistej, a w przypadku gdy sami nie są w stanie zapewnić sobie środków czystości i środków higienicznych, zapewnia się im w szczególności:

- w miarę potrzeby: mydło, pastę i szczoteczkę do mycia zębów oraz środki piorące, szampon do mycia włosów, a dla mężczyzn i starszych chłopców przybory do golenia;
- co najmniej dwie sztuki ręczników zmienianych w miarę potrzeby i nie rzadziej niż raz na tydzień;
- pościel zmienianą w miarę potrzeby i nie rzadziej niż raz na dwa tygodnie.

Zgodnie z rozporządzeniem zadaniem domu jest finansowanie mieszkańcowi nieposiadającemu własnego dochodu wydatków na niezbędne przedmioty osobistego użytku w kwocie nieprzekraczającej 30% zasiłku stałego.

Matki z małoletnimi dziećmi oraz kobiety w ciąży doznające przemocy domowej lub znajdujące się w innej sytuacji kryzysowej mogą w ramach interwencji kryzysowej uzyskać schronienie i wsparcie w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Warto podkreślić, że do placówek tych mogą być również przyjmowani ojcowie z małoletnimi dziećmi albo inne osoby sprawujące nad dziećmi opiekę prawną. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 lutego 2024 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (Dz.U. z 2024 r. poz. 169) placówka zapewnia środki higieny osobistej i środki czystości w sytuacji, gdy jej pensjonariusz nie ma możliwości ich samodzielnego zakupu.

Odnosnie do pytania piątego informuję, że obecnie nie są prowadzone prace analityczne w kwestii wprowadzenia do ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2025 r. poz. 277 ze zm.) urlopu związanego z menstruacją jako prawa powszechnie obowiązującego, ani nie są planowane prace legislacyjne w tym zakresie.

Nie wyklucza to jednak, zgodnie z zasadą uprzywilejowania pracownika (która dopuszcza rozszerzenie praw pracowniczych na rozwiązania bardziej korzystne dla pracownika niż te przewidziane przepisami prawa pracy - por. art. 18 §1 Kodeksu pracy), wprowadzenia urlopu menstruacyjnego na gruncie indywidualnej decyzji danego pracodawcy, np. w regulaminie pracy. Kodeks pracy określa bowiem minimalny wymiar gwarantowanego urlopu wypoczynkowego, natomiast pracodawcy mogą przewidzieć dla swoich pracowników

szersze uprawnienia w tym zakresie, co w przypadku urlopu menstruacyjnego już bywa stosowaną praktyką.

W razie braku takich rozwiązań na poziomie zakładu pracy pracowniczka, której dolegliwości związane z menstruacją utrudniają prawidłowe wykonywanie zadań służbowych może korzystać z innych form prawa do nieświadczenia pracy (np. urlopu na żądanie) albo z rozwiązań czyniących jej wykonywanie dogodniejszym (np. praca zdalna¹).

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Katarzyna Nowakowska

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

¹ Oprócz sformalizowanej pracy zdalnej, która nie jest powszechnie stosowana u wszystkich pracodawców, przepisy Kodeksu pracy przewidują tzw. okazjonalną pracę zdalną. Celem jej wprowadzenia było umożliwienie pracownikowi skorzystania z pracy zdalnej w sytuacjach szczególnych, uzasadnionych jego interesem. Z tego powodu z inicjatywą wykonywania okazjonalnej pracy zdalnej może wystąpić wyłącznie pracownik, zaś wymiar takiej pracy wynosi do 24 dni w roku kalendarzowym (art. 67³³ § 1 Kodeksu pracy).